

FINAL 1

Ekonomická analýza dopadů sektorové bankovní daně

Jiří Schwarz, Aleš Rod, Michael Fanta

Centrum ekonomických a tržních analýz

Květen 2019

Obsah

Executive summary	3
Úvod	5
1. Definice sektorové bankovní daně	6
2. Význam finančního sektoru pro českou ekonomiku	7
2.1. <i>Hrubá přidaná hodnota, zaměstnanost a produktivita práce.....</i>	<i>7</i>
2.2. <i>Provázanost s ostatním segmenty ekonomiky.....</i>	<i>8</i>
2.3. <i>Přímé finanční příspěvky do státního rozpočtu</i>	<i>10</i>
3. Odhad dopadů sektorové bankovní daně.....	11
3.1. <i>Růst cen finančních produktů.....</i>	<i>11</i>
3.2. <i>Ohrožení stability ekonomického růstu.....</i>	<i>14</i>
3.3. <i>Ohrožení stability finančního sektoru.....</i>	<i>18</i>
3.4. <i>Ohrožení důvěry v bankovní systém.....</i>	<i>21</i>
4. Mýty a fakta	22
Závěr	26
Zdroje.....	27

Executive summary

- **Bankovníctví je pro českou ekonomiku velmi významným odvětvím.** Státní zásah formou uvalení sektorové bankovní daně bude mít vliv na výkonnost ostatních odvětví ekonomiky a ovlivní efektivní interakci mezi bankami, jejich obchodními partnery a klienty.
- **Implementace sektorové bankovní daně způsobí růst cen finančních produktů.** Daně zvyšují náklady, a zvýšené náklady zvyšují ceny. Velmi častou argumentací navrhovatelů zdanění je předpoklad, že zvýšené náklady bank neponesou klienti, ale samotné banky. Jak ovšem ukazují zahraniční studie, **plošné zvýšení nákladů v celém sektoru je vždy přeneseno na koncové zákazníky.**
 - Zavedení sektorové bankovní daně vede ke zvýšení úrokových sazeb především pro spotřebitele s nejméně elastickou poptávkou, **tedy na domácnosti, které splácejí hypoteční úvěry.** Sektorová bankovní daň by paradoxně nejvíce ohrozila ty skupiny obyvatel, kvůli nimž vznikl samotný návrh na její implementaci.
 - **Zdražení úvěrů pro podnikatele může vážně ohrozit provozní a investiční činnost podniků,** která se promítne do konečných cen výstupů firem, za něž zaplatí jejich zákazníci, nebo naopak do omezení výrobních kapacit, a tedy snižování počtu zaměstnanců (popřípadě redukce jejich mezd). Růst ekonomiky nebude trvat navěky.
- **Dle Mezinárodního měnového fondu omezuje sektorová bankovní daň růst úvěrů v ekonomice, čímž významně ohrožuje stabilitu ekonomického růstu.**
 - Pokles růstu úvěrů v nadcházejícím období můžeme navíc očekávat především z důvodu zvýšených úrokových sazeb a zpřísnění doporučení komerčním bankám při poskytování hypotečních úvěrů ze strany České národní banky (ČNB). **Sektorová bankovní daň by tento propad citelně prohloubila.**
 1. **Optimistický scénář** předpokládá pokles růstu úvěrů o 1 p. b. V takovém případě by česká ekonomika ztratila na HDP 0,43 p. b. (22,809 mld. Kč). Tento pokles na HDP znamená pro státní rozpočet výpadek ve výši 8,143 mld. Kč.
 2. **Realistický scénář** předpokládá snížení růstu úvěrů o 2 p. b. V takovém případě by česká ekonomika ztratila na HDP 0,87 p. b. (46,148 mld. Kč) a příjmová strana státního rozpočtu přijde o 16,475 mld. Kč.
 3. **Pesimistický scénář** předpokládá snížení růstu úvěrů o 3 p. b. V tomto případě by česká ekonomika ztratila na HDP 1,3 p. b. (68,957 mld. Kč), což pro státní rozpočet znamená výpadek na straně příjmů ve výši 24,618 mld. Kč.

- **Jistota stabilní úvěrové aktivity je klíčová v období hospodářské krize nebo ekonomické recese.** Z tohoto důvodu některé země EU musely během finanční a hospodářské krize 2008-2009 sanovat postižené bankovní instituce z veřejných rozpočtů, aby se vyhnuly ještě většímu problému.
- **Má-li se přestat mluvit o České republice jako o „montovně“** s relativně malou přidanou hodnotou, která znemožňuje dosáhnout potřebné tempo konvergence k dostižení nejvyspělejších ekonomik světa, **nelze zhoršovat podmínky podnikání v sektorech ekonomiky s vysokou přidanou hodnotou.** Mezi ty bankovníctví bezpochyby patří).
- **Sektorová bankovní daň ohrožuje stabilitu finančního sektoru.** Závěry zátěžového testu ČNB říkají, že pokud by banky nedisponovaly dobrovolným kapitálovým přebytkem, poklesl by kapitálový poměr celého sektoru pod regulační minimum. Přísnější regulace tento „kapitálový polštář“ zmenšují, a budou-li banky tuto flexibilitu chtít uchovat i nadále, bude to pro jejich vlastníky představovat významné kapitálové investice. Sektorová bankovní daň by značně omezila potenciál pro investice tohoto druhu.
 - **Polská zkušenost** se sektorovou bankovní daní poukazuje na zásadní dopady – zhoršení ratingového hodnocení, pokles poptávky po polských vládních dluhopisech, snížení ziskovosti bank, zvyšování sazeb úvěrů a snižování personálních nákladů bank.
 - **Maďarská zkušenost** hovoří o zvýšení úrokových sazeb klientům. Domácnosti splácející hypoteční úvěry, jejichž poptávka je ve srovnání s ostatními kategoriemi bankovních klientů nejméně elastická, byly bankovní daní dotčené v nejvyšší míře.
 - **Slovenská zkušenost** poukazuje na výrazný pokles ziskovosti bank, což přinutilo slovenskou vládu přikročit k postupnému snižování daňové sazby. K úplnému zrušení dojde v roce 2021.
 - **Německá zkušenost** upozorňuje na nižší růst úvěrové aktivity a rychlejší růst komerčních úrokových sazeb.
- **Z průzkumu společnosti SC&C vyplývá, že bankovní sektor je pro české spotřebitele nejdůvěryhodnějším sektorem.** Plnění populistických slibů vyšším zdaněním bank jakožto „nepřátel lidu“ nedává žádný racionální smysl.
- **Dávat veřejnosti na výběr mezi „nepřiměřenými zisky“ bank a vyššími sociálními transfery staví banky do neoprávněné role viníka za tíživou finanční situaci některých skupin obyvatel, čímž na ně bezdůvodně vrhá špatné světlo, což v konečném důsledku může snížit důvěryhodnost v bankovní systém a ovlivnit jeho stabilitu.**

Úvod

Tato ekonomická studie vznikla v reakci na politickou diskuzi o zavedení sektorové daně v České republice. Sektorová daň je považována za nástroj ke zvýšení příjmu státního rozpočtu. Vyšší zdanění se má dle návrhu České strany sociálně demokratické (ČSSD) týkat pouze vybraných sektorů ekonomiky, jako jsou bankovníctví, pojišťovnictví, energetika, telekomunikace nebo segment informačních technologií. Návrhy ČSSD diskutují pouze dodatečné daňové výnosy a jejich utracení, zatímco zcela opomíjí dodatečné společenské náklady v podobě nezamýšlených dopadů, vynucených uvalením sektorové daně na vybrané segmenty národního hospodářství ČR.

Centrum ekonomických a tržních analýz (dále jen CETA) zabývající se ekonomickou regulací, analýzou ekonomických důsledků tržních a socioekonomických jevů a politických opatření v České republice a v Evropské unii, považuje zavedení sektorové daně do fiskální soustavy ČR za průlomové národohospodářské rozhodnutí s četnými ekonomickými důsledky. Mnohé z nich jsou kvantifikovatelné ex ante, jiné až ex post po jejím zavedení.¹ Uvalením sektorové daně se nejen deformuje tržní prostředí v dotčeném sektoru, ale dojde ke snížení jeho konkurenceschopnosti v mezinárodním měřítku. S uvalením sektorové bankovní daně jsou spjata rizika přerušení zdravého kontinuálního vývoje bankovního systému se všemi riziky z toho vyplývajících, od procesu narušení jeho stabilního růstu vynuceným hledáním nového rovnovážného stavu s dopady na důvěru klientů, a to jak fyzických osob, tak právnických osob. S ohledem na význam bankovního sektoru na zdravý ekonomický rozvoj může v důsledku výše uvedených změn dojít k národohospodářským výkyvům a k ohrožení konkurenceschopnosti našeho národního hospodářství. Ekonomický růst, který dokáže vstřebat šoky z chybných regulatorních opatření, nebude trvat věčně.

Absence důkladné ekonomické analýzy důsledků tohoto vládního opatření vede k zavádějící a jednostranné diskusi o potenciálu zvýšených rozpočtových příjmů a jejich následného transferu do sociální oblasti. Analýza zvýšených nákladů vyvolaných sektorovou daní je redukována na zkoumání dopadů na koncové spotřebitele, resp. klienty bank s povrchním závěrem o její malé významnosti s poukazem na dostatečnou míru konkurence na bankovním trhu, která „rozpuští“ hrozbu zvýšení koncových cen produktů a služeb pro bankovní klienty. Jak ovšem dokazují zahraniční zkušenosti, opak je pravdou. Sektorová bankovní daň s sebou přinesla celou řadu negativních konsekvencí, jejichž náklady nenesli občané jen v pozici střadatelů, popřípadě ostatních bankovních klientů, ale rovněž jako daňoví poplatníci.

¹ K oběma typům hodnocení legislativních změn a tržních regulací dochází v ČR jen ve velmi omezené míře.

1. Definice sektorové bankovní daně

V praxi se lze setkat s několika různými podobami sektorové daně, což znesnadňuje určení její jednotné definice. V nejméně komplexní podobě je sektorová daň definována jako zvýšení sazby daně z příjmu právnických osob pro subjekty podnikající ve vybraném odvětví (sektoru), na něž bylo uvaleno dodatečné daňové břemeno. Firmy v tomto odvětví zaplatí vyšší daň z příjmu než firmy v jiných odvětvích. Právě tato podoba sektorové daně je jednou z alternativ, kterou pro bankovní sektor prosazuje ČSSD.

Zahraniční zkušenosti nabízejí celou škálu podob sektorové bankovní daně, které se liší převážně v pojetí daňového základu, z něhož určení daně vychází. Daňový základ mohou tvořit např. celková pasiva ponížená o hodnotu vlastního kapitálu a pojištěné vklady (Rakousko, Belgie, Slovensko) nebo celková pasiva, z nichž jsou vyloučeny veškeré vklady, ale naopak zahrnuté deriváty (Německo) nebo celková suma aktiv (Maďarsko, Polsko).² Lišit se mohou sektorové bankovní daně samozřejmě vyšší sazby nebo případnou mírou progresse (výše daňové sazby v závislosti na velikosti rozvahových položek banky). Konkrétní návrh sektorové bankovní daně podle ČSSD má podobu odvodů z objemu aktiv, přičemž daňová sazba má růst progresivně od 0,05 % do 0,3 % (při objemu aktiv do 50 mld. Kč je daňová sazba 0,05 %, od 50 do 100 mld. Kč je daňová sazba 0,1 %, od 100 do 300 mld. Kč je daňová sazba 0,2 %, nad 300 mld. Kč je daňová sazba 0,3 %).³

Mezinárodní měnový fond o sektorové bankovní daní

Bankovní sektorová daň uvalená na zisky bank významně méně narušuje soukromý sektor, tržní prostředí a výkon hospodářství, než daň uvalená na objem aktiv (IMF, 2010).

Výše uvedené modifikace sektorové bankovní daně měly společnou příčinu jejich zavedení. Byla jí snaha o participaci finančního sektoru na sanaci následků globální finanční a hospodářské krize 2008/2009 a následné ekonomické recese, a s tím související potřeba tvorby finančních rezerv s cílem minimalizovat rizika cyklického vývoje ekonomiky ve formě hospodářských recesí.⁴ Pro udržení stability bankovního sektoru přistoupily vlády některých zemí k přijetí programů na záchranu bank (včetně sanace bankrotujících bank) financovaných ze státního rozpočtu.⁵ Právě v tomto aspektu se zavedení sektorové bankovní daně v zahraničí výrazně liší od důvodu jejího zavedení v České republice, jímž je navýšení rozpočtových příjmů státního rozpočtu za účelem bezprostředního navýšení rozpočtových výdajů na sociální politiku.

Dlouhodobá stabilita českého bankovního sektoru je významnou komparativní výhodou české ekonomiky. Není daná shůry, ale je výsledkem dobrého fungování institucí finančního trhu

² CYRRUS (2017)

³ <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/bankovni-dan-podle-cssd-ma-mit-podobu-odvodu-z-aktiv/1752027>

⁴ MMF (2010)

⁵ K významné sanaci bankovního systému docházelo např. v Řecku, Islandu, Německu nebo také USA (dle analýzy společnosti CNBC zaplatila americká vláda za sanaci svého bankovního sektoru po globální finanční a hospodářské krizi z let 2008-2009 více než za druhou světovou válku).

včetně ČNB a Ministerstva financí ČR. Není věčná a může se nenápadně a rychle změnit, proto jsou banky preventivně podrobovány zátěžovým testům. Změny s negativními důsledky nemusí být výsledkem selhání samoregulace a státní regulace, nýbrž důsledkem působení čistě externích faktorů.

2. Význam finančního sektoru pro českou ekonomiku

Bankovníctví je pro českou ekonomiku natolik významným odvětvím, že státní zásah formou uvalení sektorové bankovní daně bude mít vliv na výkonnost ostatních odvětví ekonomiky, klíčové dodavatele vstupů tohoto odvětví a v neposlední řadě také zaměstnance v odvětví.

2.1. Hrubá přidaná hodnota, zaměstnanost a produktivita práce

Tabulka č. 1 ilustruje vývoj klíčových makroekonomických ukazatelů v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (CZ NACE-K). Význam tohoto segmentu pro českou ekonomiku dokazuje časová řada o vývoji podílu hrubé přidané hodnoty⁶ (dále jen HPH), kterou sektor peněžnictví a pojišťovnictví vytváří. Pouze v roce 2007 se tento sektor podílel na tvorbě HPH méně než 4 procenty. Ve všech následujících letech až do roku 2017 však podíl na celkovém HPH vytvořený sektorem peněžnictví a pojišťovnictví nepoklesl pod hranici 4 %, kdy nejvyšších hodnot dosáhl v letech 2010 a 2013, a to podílem 4,7 %. Peněžnictví a pojišťovnictví lze proto řadit mezi významné segmenty naší ekonomiky, jako jsou informační a komunikační činnosti (CZ NACE-J) s podílem 5,27 % v roce 2017 na HPH nebo výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepla (CZ NACE-D) s podílem 3,1 % na HPH v roce 2017.⁷

Sekce Peněžnictví a pojišťovnictví zahrnuje poskytování finančních služeb, vč. pojištění a zajištění, činnosti penzijních fondů a činnosti pro podporu finančních služeb. Tato sekce dále obsahuje činnosti s držbou jmění (majetkové hodnoty), jako jsou činnosti holdingových společností, fondů a podobných finančních entit (nace.cz).

Tabulka č. 1: Peněžnictví a pojišťovnictví – vývoj podílu na tvorbě HPH, počtu zaměstnanců a průměrné mzdy v odvětví

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Podíl na HPH (%)	3,6	4,1	4,5	4,7	4,6	4,5	4,7	4,3	4,3	4,2	4,0
Počet zaměstnanců (tis.)	65,4	68,8	68,9	69	69,5	71,7	71,2	70,9	70,6	72,3	73,2
Průměrná mzda (Kč)	42 351	45 655	46 124	46 188	47 663	50 807	46 321	48 263	48 729	50 103	51 928

Zdroj: ČSÚ

Vedle tvorby přidané hodnoty jsou firmy v sektoru peněžnictví a pojišťovnictví významnými zaměstnavateli. Počet zaměstnanců v odvětví přesáhl hranici 70 000 v roce 2012 a zejména v posledních letech nadále roste. S rostoucím počtem zaměstnanců se příznivě vyvíjí také

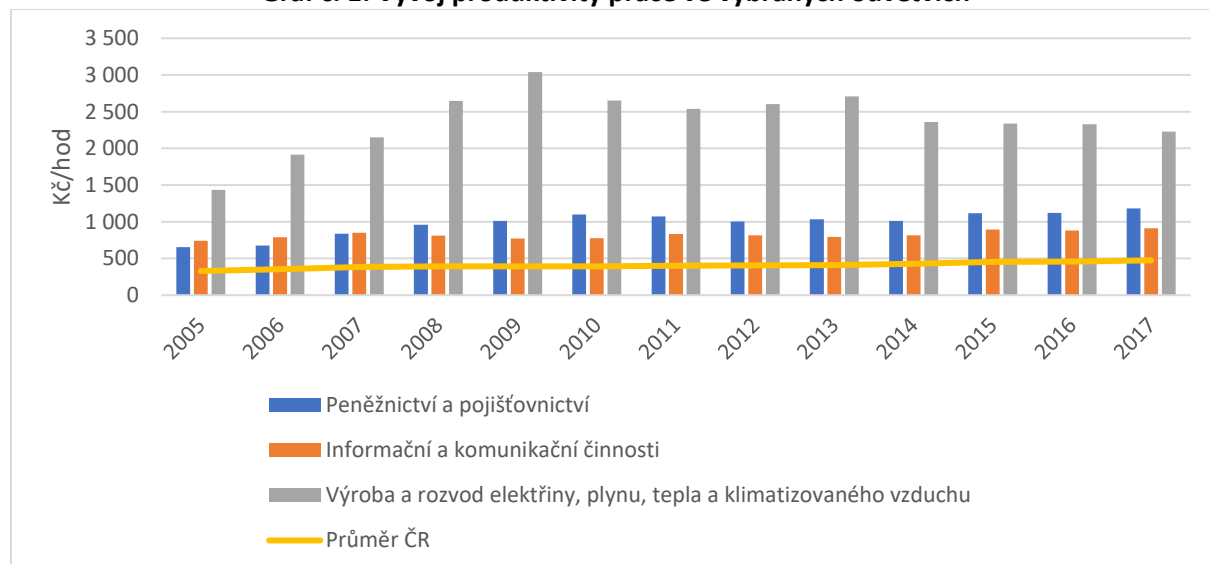
⁶ Hrubá přidaná hodnota (HPH) představuje nově vytvořenou hodnotu, kterou získávají institucionální jednotky z používání svých výrobních kapacit (ČSÚ).

⁷ ČSÚ (2019)

průměrná mzda v odvětví, která v celém sledovaném období konstantně roste (vyjma poklesu v roce 2013 kdy se česká ekonomika zmítala v recesi). V roce 2017 toto odvětví zaměstnávalo více než 73 tis. zaměstnanců s průměrnou měsíční hrubou mzdou 51 928 Kč. Vývoj těchto ukazatelů (jímž významně neotřásla ani globální finanční a ekonomická krize z let 2008-2009) dokazuje význam, odolnost a dlouhodobě dobrou kondici klíčového odvětví pro udržení stability a růstu v tržní ekonomice.⁸

Význam odvětví lze charakterizovat také např. vývojem ukazatele produktivity práce,⁹ kterou znázorňuje následující graf č. 1. Produktivita práce v sektoru peněžnictví a pojišťovnictví v celém sledovaném období dvojnásobně převyšuje průměrnou produktivitu práce v ČR. Od roku 2008 navíc produktivita práce v peněžnictví a pojišťovnictví převýšila produktivitu v tak dynamickém sektoru, jímž jsou informační a komunikační činnosti. Od roku 2007 do roku 2017 se produktivita práce v tomto segmentu zvýšila z 654 Kč/hod. na 1 184 Kč/hod., což představuje nárůst o 81 %.

Graf č. 1: Vývoj produktivity práce ve vybraných odvětvích

Zdroj: ČSÚ

2.2. Provázanost s ostatními segmenty ekonomiky

Sektor peněžnictví a pojišťovnictví je mimo jiné charakteristický vysokou mírou provázanosti a závislosti na ostatních segmentech ekonomiky. Jak jedno odvětví prostupuje ostatními lze ilustrovat například na hodnotě mezispotřeby.¹⁰ Následující tabulka č. 2 znázorňuje výši

⁸ Levine (1998)

⁹ V této publikaci je produktivita práce měřena podílem vytvořené hrubé přidané hodnoty (HPH) a celkovým počtem odpracovaných hodin v odvětví (Kč/hod.).

¹⁰ Mezispotřeba představuje prostředky vynaložené na výrobu a prodej finálních výrobků a služeb, které jsou utraceny v ostatních odvětvích (v tomto případě tedy výše mezispotřeby ukazuje, v jakých odvětvích nakupuje odvětví peněžnictví a pojišťovnictví nejvíce vstupů potřebných k svým výstupům). Dále tak zůstávají v české ekonomice, čímž ji silně stimulují skrze zaměstnanost a spotřebu.

mezispotřeby sektoru peněžnictví a pojišťovnictví v dalších klíčových segmentech ekonomiky. Největší hodnotu mezispotřeby vytváří peněžnictví a pojišťovnictví v segmentech, jako jsou činnosti v oblasti informačních technologií, v oblasti nemovitostí, ve velkoobchodu a maloobchodu (kromě motorových vozidel) a dále také ve výrobě počítačů a dalších elektronických a optických přístrojů.

Tabulka č. 2: Mezispotřeba sektoru peněžnictví a pojišťovnictví ve vybraných tržních segmentech (mil. Kč)

Činnosti v oblasti informačních technologií	10 676
Činnosti v oblasti nemovitostí	9 144
Velkoobchod a maloobchod, kromě motorových vozidel	5 373
Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	4 055
Reklama a průzkum trhu	3 530
Právní a účetnické činnosti	3 451

Zdroj: ČSÚ

Je evidentní, že sektor peněžnictví a pojišťovnictví je významně propojen právě se segmenty ekonomiky vytvářejícími vysokou přidanou hodnotu. Avšak nejen tato, ale mnohá další odvětví jsou s peněžnictvím a pojišťovnictvím silně provázaná a jsou závislá na jeho výkonnosti a finanční kondici, od nichž se odvíjí výkonnost zaměstnanost a tržby v těchto odvětvích.

Jedním z dalších analytických nástrojů, jímž lze vyjádřit provázanost ekonomických aktivit, je multiplikátor mzdových výdajů.¹¹ Vyjadřuje, jak se v konečném důsledku promítne mzda zaměstnance v odvětví do celého zbytku ekonomiky. Zaměstnanci v sektoru peněžnictví a pojišťovnictví pobírali v roce 2017 průměrnou hrubou měsíční mzdu 51 928 Kč. Díky této výši disponují nadprůměrnou kupní silou, která se prostřednictvím multiplikačních efektů promítne do zbytku ekonomiky.

Pro výpočet tohoto multiplikačního efektu použijme výdajový multiplikátor v následující podobě:

$$\frac{1}{1 - (c * (1 - t) * (1 - i))}$$

kde: c = poměr výdajů na spotřebu a čistých příjmů;

t = daňová sazba;

i = poměr zahraničních a domácích zdrojů potřebných k výrobě domácího zboží (poměr celkových domácích zdrojů vstupujících do výroby a importovaných zdrojů).

¹¹ Multiplikace v tomto smyslu představuje kumulaci ekonomických aktivit. Každá utracená částka putuje dále ekonomikou a vznikají další vazby. Např. když si spotřebitel koupí v pekárně housku, pekař za utržené peníze následně koupí mouku, mlynář za utržené peníze nakoupí náhradní díly do mlátičky Wichterle & Kovářík a slavný prostějovský výrobce vyplatí své zaměstnance, kteří si zaplatí kurz latiny, aby "i prostý skladník ve šroubárně mohl číst Vergilia v originále" (z Marečku, podejte mi pero!).

Následující tabulka představuje hodnoty jednotlivých proměnných pro výpočet multiplikačního efektu.¹²

Tabulka č. 3: Vstupní hodnoty pro výpočet multiplikačního efektu

c – poměr průměrných čistých příjmů a čistých výdajů na spotřebu 5. příjmového kvantilu	0,678
t – sazba daně z příjmu	0,15
i – poměr celkových a importovaných zdrojů	0,25
Hodnota výdajového multiplikátoru	1,761

Vlastní výpočty dle dostupných dat ČSÚ

Výsledná hodnota mzdového výdajového multiplikátoru v peněžnictví a pojišťovnictví je 1,761. Tento údaj znamená, že každých 1 000 Kč, které vydělá zaměstnanec v segmentu peněžnictví a pojišťovnictví, se promítne do stimulace české ekonomiky o celkovou částku 1 761 Kč. Aplikací hodnoty výdajového multiplikátoru na průměrnou hrubou mzdu v odvětví můžeme následně vyjádřit, jak se mzdové výdaje v tomto segmentu ekonomiky promítnou do příjmů a výdajů celého národního hospodářství. Zaměstnanec pobírající průměrnou mzdu v odvětví (51 928 Kč¹³) svým výdělkem zvyšuje tržby v ekonomice o celkovou částku 91 459 Kč měsíčně. Jestliže v roce 2017 vydělali všichni zaměstnanci v segmentu peněžnictví a pojišťovnictví ročně průměrně celkem 45,614 mld. Kč, zvýšili svými výdaji prostřednictvím multiplikačního efektu tržby v celém národním hospodářství o roční částku 80,326 mld. Kč.

2.3. Přímé finanční příspěvky do státního rozpočtu

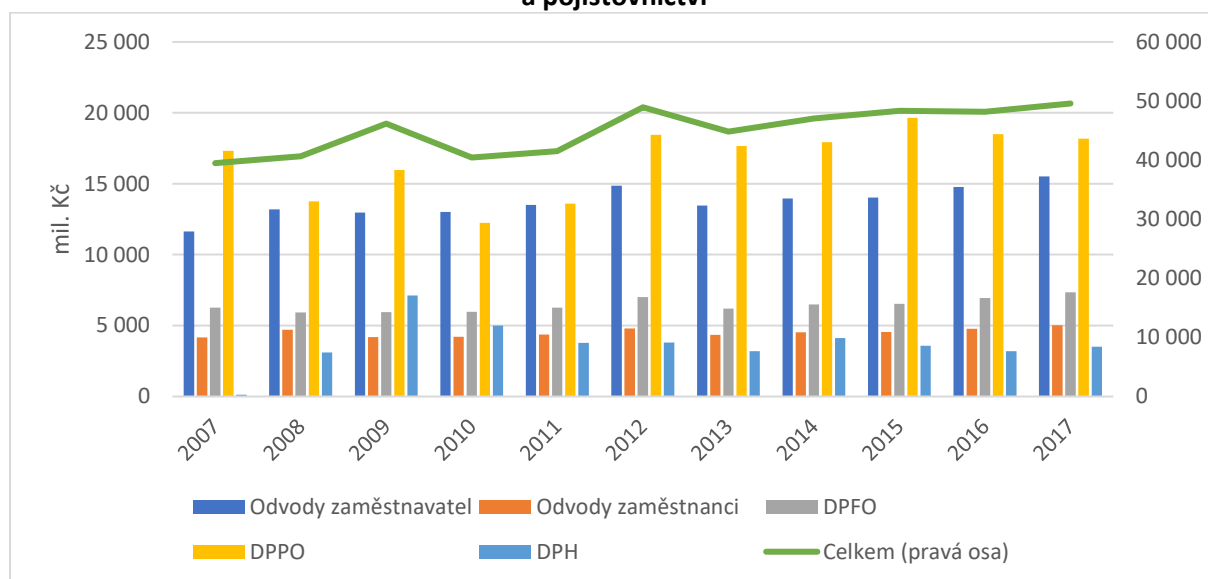
Graf č. 2 ilustruje vývoj celkové výše vybraných daní a odvodů na sociální a zdravotní pojištění zaměstnanců a zaměstnavatelů v segmentu peněžnictví a pojišťovnictví. Jde o částku, jíž tento segment každoročně přispívá do veřejných rozpočtů ČR. Pro příklad uveďme rok 2017, v němž bylo prostřednictvím daně z příjmu právnických osob odvedeno více než 18. mld. Kč, prostřednictvím daně z příjmu fyzických osob více než 7,3 mld. Kč a prostřednictvím daně z přidané hodnoty více než 3,5 mld. Kč. Zaměstnavatelé navíc za své zaměstnance v tomto segmentu odvedli na sociální a zdravotní pojištění částku přesahující 15,5 mld. Kč, přičemž dalších 5 mld. Kč odvedli na sociální a zdravotní pojištění samotní zaměstnanci.

Celkem tedy segment peněžnictví a pojišťovnictví v roce 2017 přispěl do veřejných rozpočtů prostřednictvím odvedených daní (DPPO, DPFO a DPH) a poplatků na sociální a zdravotní pojištění zaměstnanců téměř 50 mld. Kč. Tento celkový příspěvek se od roku 2013 každoročně stabilně navyšuje a v případě předvídatelného a zdravého tržního prostředí lze očekávat pokračování tohoto trendu.

¹² CEVRO (2018)

¹³ Poznámka: Vyšší mzdy jsou již vyšší mírou zdanění v České republice zatíženy.

Graf č. 2: Objem vybraných daní a odvodů na sociální a zdravotní pojištění v segmentu peněžnictví a pojišťovnictví

Zdroj: Finanční správa, ČSÚ, vlastní výpočet

3. Odhad dopadů sektorové bankovní daně

Tato kapitola se věnuje odhadu dopadů, jež by sektorová bankovní daň způsobila v případě její implementace. Odhady jsou založené na reálných veličinách a hodnotách z předešlé kapitoly a navazují na zahraniční zkušenosti s totožným fiskálním nástrojem.

3.1. Růst cen finančních produktů

Racionální reakcí na zvýšenou nákladovost v odvětví, a jí vyvolaná hrozba poklesu profitability, je růst cen finálních produktů. Finanční instituce jsou vázány svými finančními plány, za jejichž plnění odpovídá jejich management vlastníkům jejich akcií, akcionářům. Ekonomická teorie postuluje, že rostoucí nákladovost se zpravidla dělí mezi firmu a její zákazníky (část nákladů nese firma a druhou část přenesou na zákazníka prostřednictvím růstu cen produkce). Poměr, v němž dojde k dělení dodatečných nákladů, je závislý především na elasticitě poptávky¹⁴ po daném statku.

Velmi častou argumentací ČSSD je předpoklad, že zvýšené náklady bank neponesou klienti, ale samotné banky. Cena finančních produktů se údajně nezvýší, protože dodatečné náklady nedovolí, resp. „rozpustí“ konkurence mezi bankami.¹⁵ Jak ovšem ukazují zahraniční studie, plošné zvýšení nákladů v celém sektoru je vždy přeneseno na koncové zákazníky. Výzkum

¹⁴ Elasticita poptávky vyjadřuje, jak se změní množství poptávaného statku při změně jeho ceny, resp. o kolik budou spotřebitelé nakupovat méně/více statku při změně jeho ceny.

¹⁵https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/cssd-ano-koalici-jednani-dane-bankovni-dan.A190415_105819_domaci_kop

dopadů sektorové daně v eurozóně ukázal, že banky jsou schopny přenést náklady zvýšené uvalením sektorové daně na své klienty, a to z 45 % v krátkém období (tj. bezprostředně po uvalení daně) až na 80 % v dlouhém období.¹⁶ Závěry dalších výzkumů uvádějí až 90 % přenesení zvýšených nákladů vyvolaných sektorovou daní na klienty bank.¹⁷

Zvýšením ceny finančních produktů se v tomto kontextu rozumí především růst úrokových sazeb z úvěrů nebo pokles úrokových sazeb z vkladů. Zahraniční zkušenosti umožňují zkoumat, o kolik banky v průměru zvyšují úrokové sazby, aby tím částečně eliminovaly finanční ztráty způsobené uvalením sektorové daně. Růst úrokových sazeb je přitom silně závislý na odvětvové míře tržní koncentrace. V zemích EU s vysokou odvětvovou tržní koncentrací došlo ke zvýšení úrokových sazeb z půjček až o 0,77 procentního bodu.¹⁸ Tento závěr vyvrací argumentaci ČSSD o "konkurenčním rozpuštění" břemene sektorové daně na klienty. Výše uvedenou analogii lze korektně použít pro naše podmínky, neboť české bankovníctví je koncentrovaným trhem.¹⁹

Víceguvernér ČNB Tomáš Nidetzký v rozhovoru pro časopis Respekt o bankovní dani

Banky se podle toho zařídí. Z celkového zdaněného zisku banky odvedly 36 miliard korun na dividendách, ale 27 miliard tu ze zisku nechaly. Nelze předpokládat, že po zavedení bankovní daně banky odvedou ven na dividendách méně. Banky zareagují, nemysleme si, že ty banky si nechají daň na sobě. Promítnou ji do sazeb nebo poplatků, může to mít i další důsledky, třeba že více bank povede úvahy, zda v Česku fungovat jen jako pobočka.

a) Dopad na domácnosti

Závěry zahraničních studií potvrzují, že riziko přenesení nákladů na spotřebitele prostřednictvím zvýšené úrokové sazby je reálné a je třeba s ním počítat při úvahách o zavedení sektorové daně. Dle maďarské zkušenosti lze částečně předvídat, na jakou skupinu spotřebitelů by pravděpodobně bylo daňové břemeno přeneseno v nejvyšší míře. Zavedení sektorové bankovní daně v Maďarsku vedlo ke zvýšení úrokových sazeb pro spotřebitele s nejméně elastickou poptávkou, tedy na domácnosti, které splácejí hypoteční úvěry.²⁰ Pro domácnosti, které splácejí hypoteční úvěr, je velice nákladné a často termínově náročné nechat svůj závazek převést k jiné bance. Stávající klienti bank v podobě běžných domácností jsou proto těmi zázakazníky, kteří vyšší úrokové sazby přijmou, protože náklady jejich obětované příležitosti jsou vysoké, resp. nic jiného jim nezbývá.

Identické důsledky by sektorová bankovní daň pravděpodobně způsobila také v České republice, kde by zvýšené úrokové sazby dopadly především na domácnosti splácející hypoteční úvěry. Dle ČSÚ je v ČR více než 1,44 mil. domácností, které vychovávají minimálně

¹⁶ Chiorazzo & Milani (2011)

¹⁷ Albertazzi & Gambacorta (2010)

¹⁸ Capelle-Blancard & Havrylchuk (2013)

¹⁹ Vysokou míru tržní koncentrace dokazuje hodnota Herfindahl-Hirschmanova indexu (ČBA, 2019).

²⁰ Capelle-Blancard & Havrylchuk (2014)

jedno dítě, přičemž 6 298 z nich jsou charakteristické osobou v čele²¹ ve věku do 25 let, a dalších 242 871 domácností má osobu v čele ve věku 25-34 let.²² Právě těmto mladým rodinám hodlá ČSSD přilepšit štedřejšími sociálními benefity z rozpočtových prostředků odvedených prostřednictvím sektorové daně. Jde však o stejnou skupinu spotřebitelů, kterou pravděpodobně zatíží dopady implementace sektorové daně v té nejvyšší možné míře. Dle statistik Bankovního a Nebankovního registru klientských informací jsou nejohroženější skupinou obyvatel podle schopnosti splácet své závazky právě mladí lidé do 24 let. Svě závazky řádně nesplácí téměř čtyři procenta mladých lidí s úvěrem na bydlení, což je dvakrát více, než činí průměr za celou zemi.²³ Celkový počet mladých rodin (s osobou v čele do 34 let), které spadají do prvního a druhého příjmového kvintilu (tedy 40 % domácností s relativně nejnižšími příjmy, jejichž roční průměrný hrubý příjem na osobu je do 183 345 Kč) je v ČR více než 183 tisíc. Rodinám z této skupiny obyvatel, které zároveň splácejí své hypoteční úvěry, by zdražení finančních produktů mohlo zvýšit tlak na rozdělení disponibilního důchodu mezi závazky a volnou spotřebu. Tyto nízkopříjmové skupiny obyvatel se totiž z důvodu nižší úrovně vzdělání velmi často vyznačují racionální neznalostí (přibližně 427 tis. českých nízkopříjmových domácností má osobu v čele se základním nebo nižším středním vzděláním).²⁴ Nedostatek informací o finančních produktech činí jejich poptávku po bankovních službách ještě méně elasticou, čímž se mohou stát primární cílovou skupinou pro zvyšování cen produktů. Implementace sektorové bankovní daně by paradoxně nejvíce ohrozila ty skupiny obyvatel, kvůli nimž vznikl samotný návrh na uvalení sektorové bankovní daně. Obědy zdarma pro školáky by tak byly vykoupeny vyššími splátkami hypotečních úvěrů.

b) Dopad na podnikatelskou sféru

Protože s sebou sektorová bankovní daň nese vážné konsekvence v podobě zdražování bankovních produktů, především zvyšování úrokových sazeb u úvěrových produktů, je třeba uvažovat také o možných dopadech na podnikatelskou sféru. Jak bylo řečeno, ta je s bankovníctvím silně provázaná, stejně jako domácnosti. Nejen malé a střední podniky, které jsou považovány za klíčové zdroje zaměstnanosti a inovativní aktivity,²⁵ ale také živnostníci jsou mnohdy závislí na dostupných službách ve zdravém finančním sektoru, jenž je schopen poskytnout dostatek kapitálu pro jejich provozní a investiční činnost (nefinanční podniky drží 35,6 % z celkového objemu úvěrů, domácnosti drží 49,3 %, živnostníci drží 1,4 %).²⁶

Zdražení úvěrů pro podnikatele může vážně ohrozit provozní a investiční činnost podniků. Dlužníci si úvěry braly s jistým očekáváním vývoje sazeb, které se může kvůli dani změnit

²¹ V úplných rodinách se osobou v čele rozumí muž, v neúplných rodinách rozhoduje výše peněžního příjmu jednotlivých členů domácnosti (ČSÚ).

²² ČSÚ (2019)

²³<https://domaci.ihned.cz/c1-66364390-cesi-dluzi-celkove-2-27-bilionu-korun-nejvetsi-podil-dluhu-pripada-na-prazany-nejhors-i-situace-se-splacenim-je-na-ustecku-a-karlovarsku>

²⁴ ČSÚ (2019)

²⁵ Wehinger (2014)

²⁶ ČNB (2018)

šokem, a to znehodnotí jejich podnikatelské záměry. Zvýšená nákladovost na financování úvěrů se pak nutně promítne buďto do konečných cen výstupů firem, za které zaplatí jejich zákazníci, nebo naopak do omezení výrobních kapacit, a tedy snižování počtu zaměstnanců (popřípadě redukce jejich mezd).

3.2. Ohrožení stability ekonomického růstu

a) Riziko poklesu růstu reálného HDP

Veškeré výše uvedené dopady sektorové bankovní daně jsou zároveň také klíčovými determinanty vývoje velmi důležitého výkonnostního ukazatele bankovního sektoru, a tím je dynamika úvěrové emise. Růst úvěrů v ekonomice je zároveň silně spjat také s vývojem dalších makroekonomických ukazatelů, včetně růstu HDP. Sektorová bankovní daň může růst úvěrů v ekonomice oslabit, na což ve své analýze upozorňoval Mezinárodní měnový fond polskou vládu v roce 2016. Závěr této analýzy predikoval pokles úvěrové aktivity v rozmezí 2-3 procentní body.²⁷

Pokles růstu úvěrů v nadcházejícím období můžeme navíc v České republice očekávat především z důvodu zvýšených úrokových sazeb ze strany ČNB,²⁸ které mimo jiné determinují výši úrokových sazeb úvěrů a dále také z důvodu zpřísnění doporučení komerčním bankám při poskytování hypotečních úvěrů. Období levných hypoték je minulostí, což dokazuje také vývoj Fincentrum Hypoindexu, který se od svého minima z prosince 2016 (1,77 %) zvýšil na současných 2,9 % a hypoteční úvěry jsou nyní pro domácnosti nejen méně dostupné, ale také dražší. Pokles úvěrové aktivity je zřejmý již z výsledků prvního čtvrtletí letošního roku, které bylo tím nejslabším za poslední čtyři roky; v meziročním srovnání činil propad hypoték více než 30 % (čtvrtletní počet hypoték se meziročně snížil z 24 316 na 16 389, objem hypoték poklesl z 51,71 mld. Kč na 36,567 mld. Kč).²⁹ Největší propad se projevil především u mladých rodin do 35 let.³⁰ Implementace sektorové bankovní daně a s tím spojené konsekvence by tak ještě více prohloubily současný propad v úvěrové aktivitě.

Vztahem mezi dynamikou úvěrové emise a tempem růstu HDP se zabývá řada zahraničních studií, přičemž jejich závěry potvrzují silnou závislost obou proměnných.³¹ Pokles úvěrové aktivity o 3 procentní body totiž může zapříčinit pokles růstu HDP až o 1,3 procentního bodu.³²

²⁷ MMF (2016)

²⁸ ČNB během minulého roku zvýšila úrokovou sazbu postupně celkem pětkrát, v letošním roce jednou.

²⁹ <https://www.hypoindex.cz/clanky/fincentrum-hypoindex-brezen-2019/>

³⁰ <https://www.denik.cz/ekonomika/velky-propad-prumerna-sazba-hypotek-v-breznu-klesla-na-2-9-procenta-20190417.html>

³¹ Pokles kapitálové přiměřenosti o 0,25 procentního bodu může zapříčinit pokles růstu HDP o 1,5 procentního bodu (Bayoumi & Melander (2008). Pokles úvěrové aktivity o 4 procentní body zapříčiní pokles růstu HDP o 0,8-1,4 procentního bodu (MMF, 2008). Vztah mezi růstem úvěrů a ekonomickým růstem dále také viz Biggs, Mayer & Pick (2009).

³² Greenlaw et al. (2008)

Z tohoto vztahu lze částečně odhadnout také dopad sektorové bankovní daně na českou ekonomiku. Výpočet tří možných scénářů ilustruje následující tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Odhad dopadů sektorové bankovní daně na příjmy státního rozpočtu

	Předpokládaný pokles tempa růstu úvěrů	Předpokládaný pokles tempa růstu HDP	Pokles HDP (absolutně)	Dopad na příjmy státního rozpočtu
1. scénář (optimistický)	- 1 p. b.	- 0,43 p. b.	- 22,809 mld. Kč	- 8,143 mld. Kč
2. scénář (realistický)	- 2 p. b.	- 0,87 p. b.	- 46,148 mld. Kč	- 16,475 mld. Kč
3. scénář (pesimistický)	- 3 p. b.	- 1,3 p. b.	- 68,957 mld. Kč	- 24,618 mld. Kč

Zdroj: vlastní výpočet

1. Optimistický scénář

V roce 2018 činil český HDP vyjádřený v běžných cenách 5 304,386 mld. Kč.³³ Dojde-li v České republice z důvodu implementace sektorové bankovní daně k poklesu růstu úvěrů o 1 procentní bod, česká ekonomika ztratí na HDP 0,43 procentního bodu, absolutně tedy 22,809 mld. Kč. Jestliže složená daňová kvóta v roce 2019 byla 35,7 % HDP,³⁴ znamenal by tento pokles na HDP pro státní rozpočet výpadek ve výši 8,143 mld. Kč.³⁵

2. Realistický scénář

Druhý (realistický) scénář předpokládá snížení růstu úvěrů o 2 procentní body. V takovém případě by česká ekonomika ztratila na HDP 0,87 procentního bodu, absolutně tedy 46,148 mld. Kč a příjmová strana státního rozpočtu by přišla o 16,475 mld. Kč.

3. Pesimistický scénář

Třetí (pesimistický) scénář předpokládá snížení růstu úvěrů o 3 procentní body. V tomto případě by česká ekonomika ztratila na HDP 1,3 procentního bodu, absolutně tedy 68,957 mld. Kč, což by pro státní rozpočet znamenalo výpadek na straně příjmů ve výši 24,618 mld. Kč.

Jestliže návrh ČSSD kalkuluje s dodatečnými příjmy do státního rozpočtu ve výši 14 mld. Kč, po započtení nezamýšlených dopadů z prvního scénáře by byla konečná bilance výnosů a nákladů sektorové bankovní daně +5,857 mld. Kč. V případě, že se naplní druhý scénář, bude konečná bilance dokonce záporná, a to ve výši -2,475 mld. Kč. Naplní-li se důsledky třetího scénáře, přijde v konečném důsledku státní rozpočet o 10,618 mld. Kč.

Alternativně lze odhad fiskálního dopadu vypočítat pomocí výsledků studií, které zkoumají vztah mezi skutečnými a predikovanými hodnotami růstu HDP a na nich závislých fiskálních

³³ ČSÚ (2019)

³⁴ MFČR (2019)

³⁵ Stejnou metodiku výpočtu fiskálního dopadu lze nalézt také ve studii CYRRUS (2017).

příjmech. Na základě prognózy růstu HDP v následujícím roce totiž MFČR také predikuje své budoucí příjmy státního rozpočtu. Způsobí-li sektorová bankovní daň neočekávaný pokles tempa růstu HDP, dojde také k odchýlení skutečných příjmů státního rozpočtu od těch očekávaných. Závěry studie zkoumající odchylky příjmů státního rozpočtu v zemích EU říkají, že pokles skutečného tempa růstu HDP oproti očekávanému o 1 procentní bod způsobí pokles skutečných příjmů státního rozpočtu oproti předpokládaným o 0,9 procentního bodu.³⁶ Na základě tohoto vztahu ilustruje následující tabulka č. 5 výpočet, který vychází z plánovaných příjmů státního rozpočtu pro rok 2019, dosahujících částky 1 465,359 mld. Kč.³⁷

Tabulka č. 5: Odhad dopadů sektorové bankovní daně na příjmy státního rozpočtu

	Předpokládaný pokles tempa růstu úvěrů	Odchylka předpokládaného tempa růstu HDP	Odchylka od předpokládaných příjmů státního rozpočtu	Pokles příjmů státního rozpočtu (absolutně)
1. scénář (optimistický)	- 1 p. b.	- 0,43 p. b.	-0,39 p. b.	-5,715 mld. Kč
2. scénář (realistický)	- 2 p. b.	- 0,87 p. b.	-0,78 p. b.	-11,429 mld. Kč
3. scénář (pesimistický)	- 3 p. b.	- 1,3 p. b.	-1,17 p. b.	-17,145 mld. Kč

Zdroj: vlastní výpočet

Ačkoliv tento výpočet vychází z odlišného statistického vztahu, než výpočet v tabulce č. 4, obě metodiky indikují závažné nezamýšlené dopady, které ovlivní předpokládané příjmy státního rozpočtu. Po započtení důsledků z prvního scénáře (tabulka 5) by byla konečná bilance výnosů a nákladů sektorové bankovní daně +8,285 mld. Kč. V případě, že se naplní druhý scénář, bude konečná bilance ve výši +2,571 mld. Kč. Naplní-li se důsledky třetího scénáře, bude bilance záporná a státní rozpočet přijde v konečném důsledku o 3,145 mld. Kč.

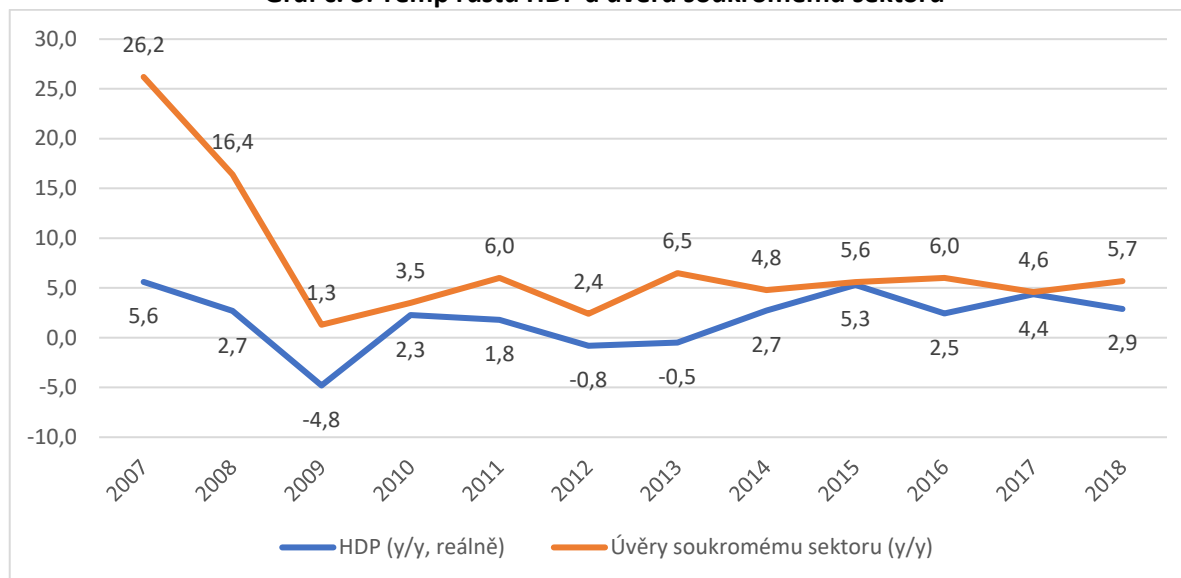
b) Riziko hluboké ekonomické recese a sanace bankovního systému

Na rozdíl od řady ostatních zemí EU (ale také např. USA) byly české banky v době finanční a hospodářské krize 2008/2009 v dobré kondici a svou stabilní úvěrovou aktivitou napomohly vyvedení české ekonomiky z recese. Jak ilustruje následující graf č. 3, tempo růstu úvěrů soukromému sektoru v celém sledovaném období převyšuje tempo růstu HDP a banky tak významně přispívají k růstu české ekonomiky a její prosperitě.

³⁶ Afonso & Carvalho (2014)

³⁷ MFČR (2019)

Graf č. 3: Temp růstu HDP a úvěrů soukromému sektoru

Zdroj: ČSÚ, ČNB (ARAD)

Jistota stabilní úvěrové aktivity však může být implementací sektorové bankovní daně ohrožena, neboť jeden z jejích možných dopadů je růst úrokových sazeb z úvěrů, který může snížit dynamiku objemu úvěrů soukromému sektoru a změnit tak dosavadní trend. Tato skutečnost by se pak velmi destruktivně projevila v příští ekonomické recesi, kdy banky nebudou disponovat potřebnými finančními zdroji k podpoře a rychlému obnovení růstu české ekonomiky.

Oslabení stability bankovního sektoru se bezprostředně neprojeví. Pravděpodobně se nejvíce projeví až v období hospodářské krize nebo ekonomické recese (problémy s likviditou, hrozba dominového efektu). Z tohoto důvodu některé země EU musely během finanční a hospodářské krize 2008-2009 sanovat postižené bankovní instituce z veřejných rozpočtů, aby se vyhnuly ještě většímu problému. Zabránilo se tak znejistění bankovních vkladů a ohrožení úspor obyvatel a zachránila se důvěryhodnost bankovního sektoru. Tyto neplánované vládní výdaje, které mohly být využity jinak (např. k jiným formám stimulace ekonomického růstu), užitím na tento účel pouze prohloubily deficity veřejných rozpočtů. Abychom se vyhnuli této nepříjemné zkušenosti, je nezbytné zachovat stabilitu bankovního sektoru minimálně na stávající úrovni a nezatěžovat jej dodatečným daňovým břemenem, jehož důsledky mohou v období hospodářského poklesu výrazně přihoršit nejen samotným bankám, ale také ekonomice jako celku.

c) Pokles produktivity práce ve finančním sektoru a s ním spjatých segmentech

Graf č. 2 v kapitole 2.1. ilustruje vývoj produktivity práce v segmentu peněžnictví a pojišťovnictví a dalších vybraných sektorech. Jedním z důsledků zvýšené nákladovosti způsobené sektorovou daní by byl také negativní tlak na produktivitu práce nejen v segmentu peněžnictví a pojišťovnictví, ale také v odvětvích s ním silně ekonomicky propojených (dle

např. velikosti mezipotřeby). Takovými odvětvími jsou např. informační technologie, velkoobchod a maloobchod, výroba počítačů nebo reklama a průzkum trhu. Všechna tyto odvětví lze bezpochyby řadit mezi odvětví s vysokou přidanou hodnotou.

Má-li se přestat mluvit o České republice jako o „montovně“ s relativně malou přidanou hodnotou, která znemožňuje dosáhnout potřebné tempo konvergence k dosažení nejvyspělejších ekonomik světa, nelze zhoršovat podmínky podnikání v sektorech ekonomiky s vysokou přidanou hodnotou. Peněžnictví a pojišťovnictví mezi ně bezpochyby patří, což dokazuje nejen vysoce nadprůměrná produktivita práce v něm, ale také jeho vysoký podíl na tvorbě HPH.

3.3. Ohrožení stability finančního sektoru

Jak ukazují zahraniční zkušenosti, implementace bankovní sektorové daně s sebou nese řadu rizik, které mohou významně otřást stabilitou bankovního sektoru. Nejnovější výsledky zátěžového testu českých bank, který pravidelně zveřejňuje ČNB, dokazují, že máme stabilní bankovní sektor s dostatečnou kapitálovou výbavou.

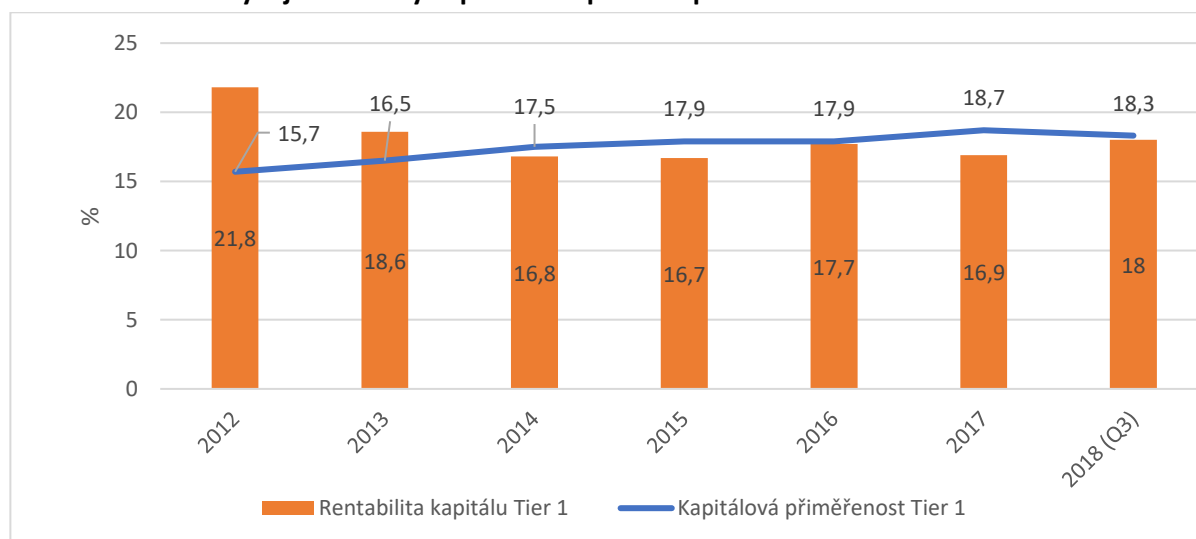
Následující graf č. 4 ilustruje vývoj průměrné rentability kapitálu a kapitálové přiměřenosti v českém bankovním sektoru. Všimněme si, že ačkoliv rentabilita kapitálu v bankovním sektoru v období 2012 až 2018 klesla o 3,8 procentního bodu, kapitálová přiměřenost bank vzrostla o 2,6 procentního bodu.

Shrnutí výsledků zátěžového testu českého bankovního sektoru (před úvahami o bankovní sektorové dani)

Bankovní systém je odolný vůči výrazným makroekonomickým šokům a turbulencím na finančních trzích.

V zátěžovém (nepříznivém) scénáři by bankovní sektor sice zaznamenal vysoké ztráty, ale přesto by se agregátní kapitálový poměr udržel dostatečně nad 8% hranicí. Pokud by však banky nedisponovaly na počátku testu dobrovolným kapitálovým přebytkem (3 p.b.), poklesl by kapitálový poměr celého sektoru pod regulatorní minimum (ČNB, 2018).

Graf č. 4: Vývoj rentability kapitálu a kapitálové přiměřenosti v bankovním sektoru

Zdroj: ČNB

Vývoj těchto ukazatelů dokazuje, že i přes klesající rentabilitu kapitálu banky byly schopny tvořit dostatek kapitálových rezerv. Je však nutno podotknout, že rozdíl mezi skutečnou a regulací požadovanou kapitálovou výbavou se snižoval (v období 2012 až 2018 se regulací stanovená hranice minimální kapitálové přiměřenosti zvýšila z 8 % na 14 %). Rozdíl mezi skutečnou a regulací požadovanou výší kapitálových rezerv dával bankám prostor pro flexibilní reakci na úvěrové potřeby ekonomiky. Přísnější regulace tento „kapitálový polštář“ zmenšují, a budou-li banky tuto flexibilitu chtít uchovat i nadále, bude to pro jejich vlastníky představovat významné kapitálové investice. Sektorová bankovní daň by značně omezila potenciál pro investice tohoto druhu.

a) Polská zkušenost

Polská zkušenost s bankovní sektorovou daní poukazuje na poměrně zásadní dopady na finanční sektor. Prvním z nich bylo bezprostřední snížení ratingového hodnocení Polska spolu s predikcí negativního výhledu (agentura S&P snížila krátkodobý i dlouhodobý domácí rating z „A-/A-1“ na „A/A-2“, agentura Moody's snížila výhled ratingu „A2“ ze stabilního na negativní). Ratingové hodnocení a jeho změny jsou jednou ze zásadních informací pro domácí i zahraniční investory. Případná následná reakce investorů se prostřednictvím měnového kurzu bezprostředně projevuje v celé ekonomice. Okamžitou reakcí na snížení ratingového hodnocení byl propad cen polských akcií a oslabení hodnoty polského zlotého.³⁸

Prohlášení ratingové agentury Moody's před zavedením polské bankovní daně

Bankovní daň znamená podstatnou zátěž v podobě vysokých finančních nákladů. Ohrožuje dynamiku růstu úvěrové aktivity, snižuje tvorbu kapitálu a vede k pomalejšímu růstu HDP (Financial Times, 2016),

Objem držených polských vládních dluhopisů v rukou zahraničních investorů poklesl během prvních 3 měsíců po snížení ratingu o více než 10 %. Pokles poptávky po polských vládních dluhopisech vyvolal tlak na růst jejich výnosnosti, což se projevilo ve vyšším nominálních úrokových sazbách nově emitovaných dluhopisů. Polské vládě se díky implementaci sektorové bankovní daně prodražuje financování vlastního vládního dluhu (NBP, 2016).

Prohlášení Polské centrální banky před zavedením bankovní daně

Daň z bankovních aktiv ohrozí ziskovost menších bank a má řadu negativních konsekvencí pro stabilitu finančního sektoru, včetně nárůstu stínové ekonomiky. Zavedení daně přinutí banky k přechodu k rizikovějším aktivům a oslabí úvěrovou aktivitu (Reuters, 2015).

Po zavedení sektorové bankovní daně v Polsku záhy došlo k poklesu ziskovosti polských bank. Ziskovost bank klesla mezi prvním čtvrtletím 2016 (3,2 mld. zlotých) a prvním čtvrtletím 2017 (2,8 mld. zlotých) o více než 11 %. Polské banky po uvalení daňového břemene zaznamenaly nejnižší zisky od roku 2010, kdy byla tamní ekonomika ještě zmítána dopady globální finanční a hospodářské krize.³⁹ Aby kompenzovaly banky své finanční ztráty, došlo ke zvýšení

³⁸ <https://www.ft.com/content/f7ea634e-d72d-32ea-bbd9-8c2f1cfc44cd>

³⁹ NBP (2017)

úrokových sazeb z úvěrů, jakož i ke snížení úrokových sazeb z vkladů, čímž došlo k navýšení čisté úrokové marže. Negativní dopad zvýšených nákladů banky částečně kompenzovaly také snížením svých personálních nákladů a redukcí počtu zaměstnanců. Provázanost bankovního sektoru nejen se zbytkem finančnictví dokazuje také negativní dopad sektorové bankovní daně na hospodářský výsledek více než poloviny polských pojišťoven, jejichž investiční aktivita poklesla. Další z přímých konsekvencí byl bezprostřední pokles hodnoty akcií bank, kótovaných na varšavské burze, když poměr jejich tržní a účetní hodnoty (price-to-book value ratio) se propadl k nízkým hodnotám z období globální finanční a hospodářské krize 2008-2009.⁴⁰

Varování MMF před zavedením bankovní sektorové daně v Polsku

Bankovní daň může výrazně snížit zisky bank, zpomalit úvěrovou aktivitu a také ekonomický růst. Riziko dopadu bankovní daně z aktiv na ekonomiku je významné (MMF, 2016).

b) Maďarská zkušenost

Bohaté zkušenosti s bankovní sektorovou daní má také Maďarsko, které ji uvalilo progresivně na aktiva bank.⁴¹ Z empirických studií je zřejmé, že bankovní daň v Maďarsku způsobila zvýšení čisté úrokové a poplatkové marže,⁴² a to především u velkých bank v porovnání s malými.⁴³ U velkých bank došlo ke zvýšení čisté úrokové a poplatkové marže meziročně o 0,84 procentního bodu, tzn. že náklady finančního zprostředkování vzrostly. Nárůst tohoto ukazatele dokazuje, že banky náklady spojené s bankovní daní přesunuly na své klienty, a to především prostřednictvím vyšších úrokových sazeb úvěrů. Úrokové sazby se zvýšily nejvíce klientům, kteří již spláceli úvěry na bydlení, nikoliv na úvěry poskytnuté nově. Sazba u těchto hypotečních úvěrů se po zavedení daně zvýšila o 108 bazických bodů. Domácnosti splácející hypoteční úvěry, jejichž poptávka je ve srovnání s ostatními kategoriemi bankovních klientů nejméně elastická, byly bankovní daní dotčeny v nejvyšší míře.

Evropská komise k makroekonomickým nerovnováhám v Maďarsku (2013)

Výzva spočívá v obnovení objemu běžných úvěrů v ekonomice, zejména v podnikovém sektoru. Bez zdravého finančního sektoru nelze očekávat trvalé zvyšování produktivity a vyšší míru investic. Kromě snížení daňového zatížení finančního sektoru je třeba dojít k dohodě mezi vládou a komerčními bankami, která poskytne oběma stranám správné pobídky pro udržení zisku ve finančním sektoru.

c) Slovenská zkušenost

Slovensko na své banky uvalilo sektorovou bankovní daň v roce 2012. Základem pro výpočet daně je objem vkladů, přičemž sazba daně byla při její implementaci stanovena na 0,4 %. Rok po zavedení daně banky zaznamenaly téměř čtvrtinový pokles ziskovosti a o tři roky později byla sazba daně pro její destruktivní dopady snížena na 0,2 %.⁴⁴ Dle Slovenské národní banky

⁴⁰ CYRRUS (2017)

⁴¹ Maďarská vláda sazebník bankovní sektorové daně od její implementace v roce 2010 postupně snižuje.

⁴² Čistá úroková a poplatková marže představuje rozdíl mezi výnosy z úroků a bankovních poplatků a náklady na jejich zprostředkování, vztažené k celkovým aktivům bank. Představuje tedy celkové náklady finančního zprostředkování.

⁴³ Capelle-Blancard & Havrylych (2013)

⁴⁴ <https://www.novinky.cz/ekonomika/430719-slovaci-varuji-cechy-pred-dani-pro-banky-maji-zkusenost.html>

došlo k významnému omezení ziskovosti bank,⁴⁵ což ohrožuje stabilitu bankovního sektoru, oslabuje schopnost bank financovat růst domácí ekonomiky a zhoršuje konkurenceschopnost bank na jednotném evropském trhu.⁴⁶ Slovenská vláda tak nakonec schválila její úplné zrušení, účinné od počátku roku 2021.

d) Německá zkušenost

Také Německo zavedlo určitou podobu sektorové bankovní daně v roce 2011. Progresivita daňově sazby však způsobila, že se daň v konečném důsledku netýkala přibližně 77 % německých bank. Daňovou zátěž nesly pouze velké banky, a lze díky tomu sledovat, jak na ni reagovaly a porovnávat tyto reakce s přirozeným vývojem ostatních bank, nezasažených vládní intervencí. U bank zatížených sektorovou daní dochází k nižšímu růstu úvěrové aktivity a k rychlejšímu růstu úrokových sazeb úvěrů.⁴⁷

Dalším příkladem nezamýšlených důsledků regulace bankovního sektoru, společné pro téměř všechny země EU, jsou dopady regulované maximální výše mnohostranného mezibankovního poplatku, který účtuje banka vydávající platební kartu bance obchodníka, a to na 0,2 % z transakce pro debetní karty, respektive 0,3 % z transakce pro kreditní karty. Evropská komise si od této regulace slibovala rozvoj plně integrovaného platebního trhu, snadnější orientaci spotřebitelů v bankovních poplatcích a snížení maloobchodních cen. Např. ve Španělsku ale došlo ke zvýšení ostatních mezibankovních poplatků, na kterých spotřebitelé během pěti let zaplatili navíc 2,3 mld. EUR. Banky také omezily řadu klíčových výhod a zároveň se nedostavilo ani předpokládané snížení cen v maloobchodech. Celkové náklady, které evropské spotřebitelé zaplatili navíc jakožto důsledek „zastropování“ mezibankovního poplatku, jsou odhadovány na 17,5 mld. EUR. Tento příklad znovu potvrzuje hypotézu o tom, že banky jsou schopny dodatečné náklady způsobené regulací přenést na své klienty tak, aby nedocházelo k výraznému poklesu v jejich ziskovosti.⁴⁸

3.4. Ohrožení důvěry v bankovní systém

Z průzkumu společnosti SC&C z letošního roku vyplývá, že bankovní sektor je pro české spotřebitele tím nejdůvěryhodnějším. Bankovníctví ve spotřebitelské důvěryhodnosti předčilo na reputaci tak významná odvětví jako jsou např. letectví, doprava nebo zdravotnictví. Nejméně Češi naopak důvěřují poskytovatelům nebankovních služeb. Klíčovými faktory důvěry v banky jsou především kvalitní služby a dlouhodobá stabilita, kterou si jejich zákazníci uvědomují a dovedou ji ocenit. 57 procent dotázaných si zároveň umí představit, že by banky mohly poskytovat i jiné služby než pouze finanční, např. výběr místních poplatků,

⁴⁵ <https://www.nextfuture.sk/banky/sadzba-bankoveho-odvodu-zostava-do-roku-2020-nezmenena/>

⁴⁶ <https://ekonomika.sme.sk/c/20207470/bankovy-odvod-sa-neznizi.html#ixzz5nR7EZL00>

⁴⁷ Buch, Hilberg & Tonzer (2016)

⁴⁸ <http://eceta.cz/regulace-mezibankovnich-poplatku-ve-jmenu-ochrany-spotrebitele-prijde-zdravovani/>

telekomunikační služby nebo pojištění. Co by naopak respondenti průzkumu na bankovníctví změnili k lepšímu, je výše poplatků za služby a výše úroků na spořicí účtech.⁴⁹

Urputné úsilí ČSSD o splnění některých nereálných slibů ovšem významně ohrožuje tuto vysokou míru důvěryhodnosti, kterou si banky za dlouhou dobu u českých spotřebitelů budovaly. Dávat veřejnosti na výběr mezi „nepřiměřenými zisky“ bank⁵⁰ a vyššími sociálními transfery pro důchodce a nízkopříjmové rodiny⁵¹ je při nejmenším neetické. Taková rétorika staví banky do neoprávněné role viníka za tíživou finanční situaci některých skupin obyvatel, čímž na ně bezdůvodně vrhá špatné světlo, což v konečném důsledku může snížit nebo i otrávit důvěryhodnost v náš bankovní systém. V případě, že se vlivem nové regulace stanou pro některé skupiny osob bankovní služby méně dostupné, hrozí navíc riziko opakovaného růstu stínové ekonomiky a transakcí s neregulovanými (neprověřenými a nekontrolovanými) subjekty.

Dle průzkumu si navíc čeští spotřebitelé přejí levnější bankovní poplatky a vyšší úrokové sazby na spořicí účtech. Sektorová bankovní daň ale inovativní činnost bank, která je nezbytnou podmínkou zefektivnění a zlevnění stávajících služeb, v žádném případě nepodní, naopak ji utlumí. Ačkoliv jsou si banky vědomy oblastí, se kterými jsou spotřebitelé relativně nespokojeni, sektorová bankovní daň zúží prostor pro zlevňování a zkvalitňování služeb a stane se brzdou růstu spokojenosti bankovních klientů.

4. Mýty a fakta

Mýtus č. 1: Sektorová bankovní daň nezdraží bankovní služby

Zdraží. Mnohé zahraniční zkušenosti dokazují, že sektorová bankovní daň snižuje ziskovost bank. Výpadek zisku banky následně kompenzují zdražováním svých služeb, zpravidla zvyšováním úrokových sazeb úvěrů a snižováním úrokových sazeb vkladů (viz polská zkušenost). Sektorová bankovní daň se bezpochyby promítne do cen bankovních služeb, otázkou zůstává pouze v jakém časovém horizontu a na jakou skupinu klientů se náklady v nejvyšší míře přenesou.

Mýtus č. 2: Sektorová bankovní daň nikoho nepoškodí

Poškodí. Sektorová bankovní daň poškodí v první řadě samotné banky, jejich ziskovost, ohrozí jejich zaměstnance a ponese s sebou nemalé riziko v podobě narušení finanční stability celého bankovního sektoru, což by se nejvíce projevilo v příští ekonomické recesi či krizi. Zvýšenou

⁴⁹ <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2770166-duvera-cechu-v-banky-roste-dve-tretiny-lidi-neuvazuji-o-zmene-ukazal-pruzkum>

⁵⁰ Problematika nepřiměřeného zisku viz Mýtus č. 4 v následující kapitole č. 4.

⁵¹ <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2804159-bankovni-dan-ano-si-musi-vybrat-jestli-podpori-rodiny-s-detmi-nebo-banky-rekl>

cenu bankovních služeb nezaplatí nikdo jiný než samotní klienti bank. Zahraniční studie navíc dokazují, že banky mohou nejnáze přenést náklady způsobené sektorovou daní na klienty s nejmenší elasticitou poptávky – tj. klienti, kteří splácejí hypoteční úvěr. Např. v Maďarsku sektorová bankovní daň zdražila hypoteční úvěry (resp. způsobila zvýšení úrokových sazeb úvěrů domácnostem splácejícím hypoteční úvěr), protože právě pro tyto domácnosti je velice nákladné a časově často náročné nechat své závazky převést k jiné bance. Zdražení tak jednoduše přijmou, protože jim nic jiného nezbyvá.

Mýtus č. 3: Sektorová bankovní daň se osvědčila v zahraničí

Neosvědčila. V řadě zemí, ve kterých došlo k zavedení sektorové bankovní daně, v současnosti dochází k jejímu postupnému snižování nebo dokonce rušení, neboť v konečném důsledku způsobila více škod než užitku a nepřinesla předpokládaný finanční výnos (bankovní daň je snižována nebo rušena např. na Slovensku, ve Finsku, Maďarsku nebo Rakousku). Důvodem implementace daně v zahraničí byla zároveň tvorba finančních rezerv, které měly být použity pro případnou sanaci bankovního systému v nadcházejících hospodářských recesích, neboť během globální finanční a hospodářské krizi byly vlády některých zemí nuceny sanovat málo solventní nebo nesolventní banky z vlastních rozpočtových výdajů. České bankovníctví vyšlo z finanční a hospodářské krize 2008-2009 velmi dobře, nepožadovalo žádné finanční injekce a svou úvěrovou aktivitou významně pomohlo české ekonomice zpět k růstovým hodnotám.

Mýtus č. 4: Sektorová daň je účinným nástrojem narovnání nízkých rozpočtových odvodů z vysoce ziskových odvětví

Není. Termín „nadměrný zisk“, kterým ČSSD často argumentuje v souvislosti s bankovníctvím, standardní ekonomická teorie vůbec nezná. Každá firma je povinna podnikat v mezích zákona, řídit se regulacemi a odvádět státu daně a poplatky. Jak vysoký zisk dovede firma v rámci zákonných pravidel a omezení vytvořit, je závislé pouze na její výkonnosti. Zisk nikdy není nezasloužený, protože jej nikdo nedokáže vytvořit bez interakce s dalšími stranami. Porovnáme-li ziskovost v ostatních odvětvích ekonomiky, zjistíme, že rentabilita kapitálu (ROE) okolo 15 % je naprosto zdravá a žádoucí, nikoliv nadměrná.⁵² Řada bank se zároveň pravidelně umísťuje v žebříčku dvaceti nejvýznamnějších plátců daně z příjmu právnických osob, který každoročně vyhlašuje MFČR. Banky se tak v tomto žebříčku plátců řadí mezi nejdůležitější firmy, jako jsou např. energetičtí giganti (skupina ČEZ, skupina E.ON), automobilky (Škoda Auto, a.s., Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o.) nebo telekomunikační společnosti (O2 Czech Republic a.s., T-Mobile Czech Republic a.s.).⁵³ Nelze

⁵² MPO (2019)

⁵³ Za rok 2017 se v tomto žebříčku umístila Skupina ČSOB (2. místo), Skupina České spořitelny (4. místo), Skupina Komerční banka (5. místo), UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. (8. místo) a Raiffeisenbank a.s. (10. místo).

proto tvrdit, že banky vzhledem k výši svých zisků neodvádějí adekvátní finanční příspěvky do státního rozpočtu.

Mýtus č. 5: Sektorová daň je sociálně spravedlivá

Není. Má-li být podnikatelské prostředí v České republice spravedlivé, konkurenční, přátelské a atraktivní nejen pro zahraniční investory, je nezbytně nutné stanovit identická pravidla pro všechny tržní hráče. Sektorová daň ze své podstaty znevýhodňuje jedno odvětví vůči ostatním, čímž významně křiví tržní prostředí. Takovéto selektivní uplatnění daně navíc otevírá nebezpečnou „Pandořinu skříňku“ postižených sektorů: dnes banky, zítra telekomunikace, pozítří např. energetika. Bez těchto, a mnoha dalších ohrožených odvětví, které se mohou stát snadným předmětem úvah o zavedení sektorové daně, bychom si náš každodenní život dovedli jen těžko představit. Požadujeme-li navíc od firem zlevňování a zkvalitňování služeb, uvalením dodatečných daní pouze zúžíme prostor pro růst efektivity a kýžený pokles cen.

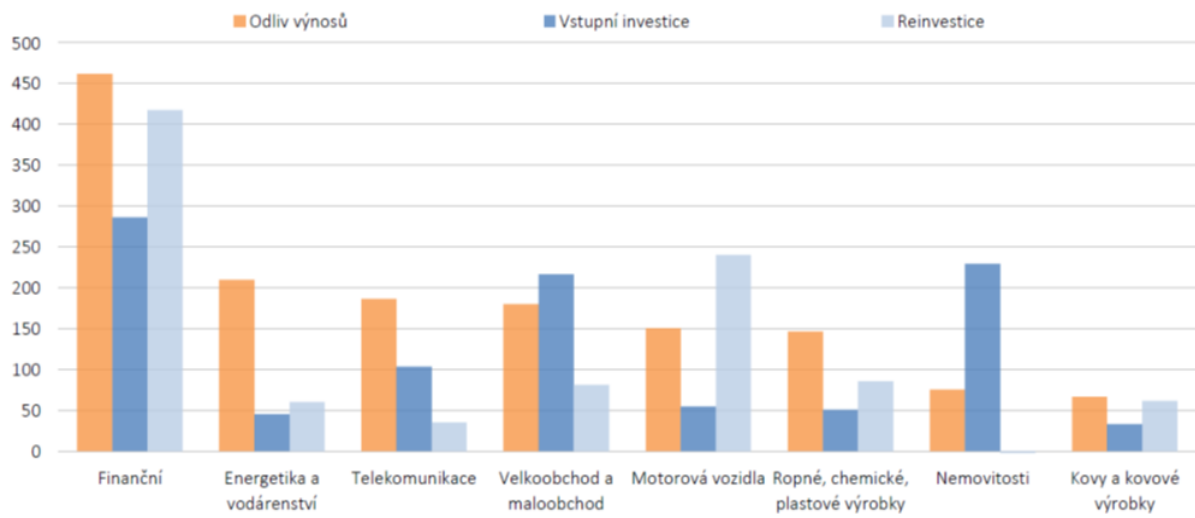
Mýtus č. 6: Sektorová bankovní daň je účinnou zbraní proti vývozu kapitálu do zahraničí

Není. Sektorová bankovní daň naopak podnítí banky k daňové optimalizaci, aby snížily své daňové základy a odvedená daň byla co nejnižší. Má-li být bankovní daň uvalena na objem aktiv, bude docházet ke snižování rozvahových položek. Např. v Polsku banky nakupovaly vládní dluhopisy, neboť ty byly od daně osvobozeny. Aby pak dohnaly své finanční ztráty, přecházely k nákupu rizikovějších aktiv s vyšší mírou výnosu, čímž ovšem ohrožují budoucí stabilitu finančního sektoru. Při úvaze o odlivu kapitálu do zahraničí je navíc třeba vždy brát v potaz také objem reinvestovaného kapitálu. Jak ilustruje následující graf č. 5, objem kapitálu, který byl z finančního sektoru mezi roky 2000-2014 vyvezen do zahraničí, se téměř rovná objemu reinvestic. Tzn. kolik kapitálu banky vyvezly do zahraničí, tolik také reinvestovaly na území ČR. V odvětvích jako je energetika a vodárenství, nebo telekomunikace je poměr mezi vyvezeným kapitálem a reinvesticemi zhruba 25 %.

Závěr studie Svazu průmyslu a dopravy ČR o sektorovém zdanění

Případné zavedení jakéhokoliv typu sektorové daně v České republice by mohlo způsobit značné problémy naší současně prosperující ekonomice, což dokazují jak teoretické předpoklady, tak empirické údaje ze zahraničí. Problémy s odlivem dividend je třeba řešit snahou o spravedlivé a přívětivé podnikatelské prostředí, které podněcuje reinvestice zisku v dané zemi. Sektorová daň jako politický nástroj nemá v současné době žádné přesvědčivé argumenty pro zavedení.

Graf č. 5: Struktura PZI a výnosů dle sektorů v mld. Kč k roku 2014, ve stálých cenách

Zdroj: Úřad vlády ČR

Závěr

Analýza dopadů sektorové bankovní daně poukázala na řadu negativních konsekvencí, jejichž rozsáhlá rizika s sebou implementace tohoto selektivního fiskálního nástroje bezpochyby nese. Krátké, avšak bohaté zkušenosti s bankovní sektorovou daní v zahraničí dokazují, že její náklady skutečně nenesou pouze samotné banky, ale dopadají také významnou mírou na občany, a to nejen v pozici bankovních klientů, ale zároveň v pozici daňových poplatníků. Dopad na občany země se tedy kumuluje. V mnohých ze zemí, které tuto daň zavedly a střetly se s jejími negativními důsledky, proto nyní dochází k postupnému snižování nebo úplnému rušení specifické daňové sazby pro banky.

Mezi bezprostřední důsledky sektorové bankovní daně lze prokazatelně zařadit zdražování finančních produktů a narušení přirozeného vývoje na finančním trhu, který oslabuje dynamiku bankovního trhu a promítá se také do dlouhodobé (ne)stability ekonomického růstu. Mnohé z důsledků sektorové bankovní daně se navíc nemusí nutně projevit bezprostředně po její implementaci, ale naopak v časech, kdy to bude nejméně vhodné – v období hospodářské krize nebo ekonomické recese.

Návrh ČSSD na zavedení bankovní daně je zcela nedostatečně zanalyzovaný. Prokazují to nejen četná populistická mediální vystoupení k tématu, ale také samotná kalkulace zaměřující se pouze na přímý vliv sektorové bankovní daně na příjmovou stranu státního rozpočtu ve výši 14 mld. Kč. Implementace této daně s sebou ale nese řadu nežádoucích, nezamýšlených dopadů, které se v konečném důsledku také podepíší pod celkovou bilanci fiskálních příjmů. Sektorová bankovní daň může totiž zásadně prohloubit současný propad úvěrové aktivity bank, což se skrze pokles tempa růstu HDP projeví také příjmové straně státního rozpočtu. Vytoužený dodatečný příjem se při naplnění negativního scénáře, kalkulujícím s propadem růstu úvěrů o 3 p. b., naopak promění ve výpadek v příjmech státního rozpočtu ve výši více než 10 mld. Kč.

Abychom se vyhnuli nepříjemné zkušenosti okolních zemí, které byly nuceny finančně sanovat své bankovní systémy během finanční a hospodářské krize z let 2008-2009, je nezbytné zachovat stabilitu bankovního sektoru minimálně na stávající úrovni a nezatěžovat jej dodatečným daňovým břemenem. Důsledky experimentu jménem sektorová bankovní daň mohou v období hospodářského poklesu výrazně přihoršit nejen samotným bankám, ale především ekonomice jako celku.

Zdroje

Afonso, A., & Carvalho, R. *Revenue forecast errors in the European Union*. Department of Economics, ISEG-UL, Working Paper, (02). 2014

Albertazzi, U. and L. Gambacorta: *Bank Profitability and Taxation*. *Journal of Banking and Finance* 34, 2801–2810. 2010

Bayoumi, T., & Melander, O: *Credit matters: empirical evidence on US macro-financial linkages* (No. 8-169). International Monetary Fund. 2008

Biggs, M., Mayer, T., & Pick, A.: *Credit and economic recovery*. De Nederlandsche Bank, Working Paper, (218). 2009

Buch, C. M., Hilberg, B., & Tonzer, L. (2016). *Taxing banks: An evaluation of the German bank levy*. *Journal of banking & finance*, 72, 52-66.

Capelle-Blancard, G., & Havrylchuk, O.: *Incidence of bank levy and bank market power*. 2013

Capelle-Blancard, G. & Havrylchuk, O.: *The Ability of Banks to Shift Corporate Income Taxes to Customers*. *Taxation and Regulation of the Financial Sector*, pp. 253–278. MIT Press. 2014

CETA: *Regulace mezibankovních poplatků: Ve jménu ochrany spotřebitele přijde zdražování*. Dostupné z: <http://eceta.cz/regulace-mezibankovnich-poplatku-ve-jmenu-ochrany-spotrebitel-prijde-zdrazovani/>

CEVRO Institut: *Telekomunikace v České republice – odvětvová analýza*. 2018

CYRRUS: *Analýza dopadů sektorového zdanění bank*. 2017

ČBA: *Proč je bankovní sektorová daň špatný nápad v otázkách a odpovědích*. 2019

ČNB: *Hlavní ukazatele (ARAD)*. 2019

ČNB. *Rizika pro finanční stabilitu a jejich indikátory*. 2018

ČSÚ: *Databáze národních účtů*. 2019

ČSÚ: *Hlavní makroekonomické ukazatele*. 2019

ČSÚ: *Příjmy a životní podmínky domácností – 2018*. 2019

ČTK: *Bankovní daň podle ČSSD má mít podobu odvodu z aktiv*. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/bankovni-dan-podle-cssd-ma-mit-podobu-odvodu-z-aktiv/1752027>

ČT24: Češi jsou své bance věrní. I když třetině z nich vadí vysoké poplatky a čtvrtině nízké úroky. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2770166-duvera-cechu-v-banky-rostedve-tretiny-lidi-neuvazuji-o-zmene-ukazal-pruzkum>

ČT24: ANO si musí vybrat, jestli podpoří rodiny s dětmi, nebo banky, řekl Hamáček k bankovní dani. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2804159-bankovni-dan-ano-si-musi-vybrat-jestli-podpori-rodiny-s-detmi-nebo-banky-rekl>

Denik.cz: Velký propad. Průměrná sazba hypoték v březnu klesla na 2,9 procenta. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/velky-propad-prumerna-sazba-hypotek-v-breznu-klesla-na-2-9-procenta-20190417.html>

Evropská komise: *Macroeconomic Imbalances-Hungary*. 2013

Financial Times: *Moody's: Poland's bank tax threatens credit ratings*. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/f7ea634e-d72d-32ea-bbd9-8c2f1cfc44cd>

Greenlaw, D., Hatzius, J. Kashyap, A. and H. Shin: *Leveraged Losses: Lessons from the Mortgage Market Meltdown, draft paper prepared for US Monetary Policy Forum Conference*. 2008

Hospodářské noviny: *Dluhy Čechů rostou, celkově dluží 2,27 bilionu korun. Největší dluhy mají Pražané, v průměru 306 tisíc*. 2018. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-66364390-cesi-dluzi-celkove-2-27-bilionu-korun-nejvetsi-podil-dlhu-pripada-na-prazany-nejhorsi-situace-se-splacenim-je-na-ustecku-a-karlovarsku>

Hypindex.cz: *Fincentrum Hypindex březen 2019: Sazby prudce klesly, zájem roste*. Dostupné z: <https://www.hypindex.cz/clanky/fincentrum-hypindex-brezen-2019/>

Chiorazzo, V. and C. Milani: *The Impact of Taxation on Bank Profits: Evidence from EU Banks*. *Journal of Banking and Finance* 35, 3202–3212. 2011

Kogler, M.: *On the incidence of bank levies: theory and evidence*. *International Tax and Public Finance*, 1-42. 2016

Levine, R.: *The legal environment, banks, and long-run economic growth*. *Journal of money, credit and banking*, 596-613. 1998

MFČR: *Státní rozpočet 2019 v kostce*. 2019

MMF: *A Fair and Substantial Contribution by the Financial Sector – Final Report for the G-20*. 2010.

MMF: *Global Financial Stability Report, April 2008 : Containing Systemic Risks and Restoring Financial Soundness*. 2008

MMF: *Republic of Poland, Selected Issues*. 2016

MPO: *Finanční analýza podnikové sféry za 1. pololetí 2018*. 2019

Nádoba, J. (respekt.cz): *BANKOVNÍ DAŇ NESTOJÍ ZA TO, VARUJE ČNB*. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/bankovni-dan-nejstoji-za-to-varuje-cnb>

Nextfuture.sk: *SADZBA BANKOVÉHO ODVODU ZOSTÁVA DO ROKU 2020 NEZMENENÁ*. Dostupné z: <https://www.nextfuture.sk/banky/sadzba-bankoveho-odvodu-zostava-do-roku-2020-nezmenena/>

Novinky.cz: *Slováci varují Čechy před daní pro banky. Mají zkušenost*. 2017. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/430719-slovaci-varuji-cechy-pred-dani-pro-banky-maji-zkusenost.html>

Reuters: *Polish central bank warns bank tax could hurt financial stability*. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/poland-banks-cenbank-idUSL8N1473NT20151218>

Rusnok, J. (ČNB): *Stabilita bankovního sektoru v ČR*. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/rusnok_20181109_stabilita_bankovniho_sektoru.pdf

Slovik, P. and B. Cournède: *Macroeconomic Impact of Basel III*. OECD Economics Department Working Paper No. 844. 2011

SME.sk: *Banky na Slovensku budú naďalej platiť odvod 0,2 percenta*. Dostupné z: <https://ekonomika.sme.sk/c/20207470/bankovy-odvod-sa-neznizi.html#ixzz5nhG8Oiku>

Svaz průmyslu a dopravy ČR: *Průvodce sektorovým zdaněním*. 2017

Úřad vlády ČR: *Analýza odlivu zisků: Důsledky pro českou ekonomiku a návrhy opatření*. 2016

Wehinger, G.: *SMEs and the credit crunch*. OECD Journal: Financial Market Trends, 2013(2), 115-148. 2014